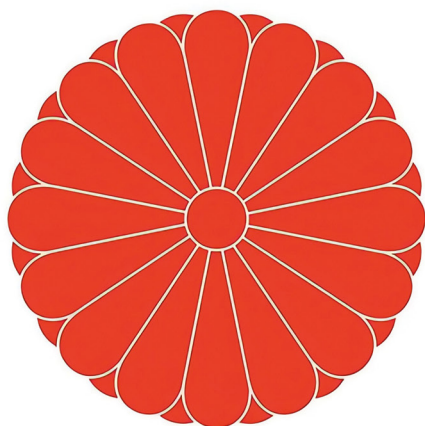

JAPONIJA

GLAUSTA ISTORIJA

LESLEY DOWNER

Lesley Downer

JAPONIJA

GLAUSTA ISTORIJA

Iš anglų kalbos vertė
KRISTINA SPRINDŽIŪNAITĖ

Versta iš:
Lesley Downer
THE SHORTEST HISTORY
OF JAPAN
Black Inc., 2024

Visos teisės saugomos. Be raštiško leidėjo sutikimo nei ši knyga, nei kuri nors jos dalis negali būti kopijuojama, atkuriamą, perduodama ar įrašoma jokia forma.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*.

*Skiriu mamos, kinų kilmės kanadietės Lily Chan,
ir tėčio, kanadiečio sinefilo Gordonio Downerio,
atminimui. Ir Arthurui, kuris, kaip visuomet,
leidosi su manimi į kelionę.*

Copyright © 2024 by Lesley Downer
© Vertimas į lietuvių kalbą, Kristina Sprindžiūnaitė, 2026
© Apipavidalinimas, Judita Židžiūnienė, 2026
© Leidykla „Aukso pieva“, 2026

ISBN 978-609-8105-95-7

Turinys

Žemėlapių sąrašas / 9

Ižanga: Prieš prasidedant laikui / 15

1. Saulės vaikai: 400 pr. Kr.–710 / 27
2. Nara: budizmo suklestėjimas, 710–794 / 47
3. Heianas: purpurinių kalvų ir krištolinių upių miestas, 794–1180 / 61
4. Kamakura: samurajų iškilimas, 1180–1333 / 85
5. Muromači: grožis ir sumaištis, 1333–1573 / 103
6. Adzuči Momojama: vyrai, kurie turėjo tapti šiogūnais 1573–1603 / 119
7. Edo: Tokugavų renesansas, 1603–1853 / 135
8. Bakumacu: Tokugavų žlugimas, 1853–1868 / 159
9. Meidži: stačia galva į modernų pasaulį, 1868–1912 / 177
10. Taišio: kryžminės srovės, 1912–1926 / 201

11. Šiova: nuo pralaimėjimo iki klestėjimo,
1926–1989 / 215

12. Heisei: tamsesni metai, 1989–2019 / 243

13. Reiva: naujas imperatorius naujam
amžiui, 2019–... / 257

Padėka / 272

Rekomenduojami skaitiniai / 274

Iliustracijų šaltiniai / 278

Žemėlapių sąrašas

Japonija šiandien / 6

Vo šalis: Japonija nuo džiomonų iki Heiano / 14

Viduramžių Japonija / 84

Japonija valdant šogūnams / 118

Japonija įžengia į pasaulį / 176

Japonija XX ir XXI šimtmečiais / 214

AKMENS AMŽIUS/NEOLITAS (14 500–100 pr. Kr.) 	Džiomonai (14 500–100 pr. Kr.) Legendinis imperatorius Džimmu įkuria Japoniją (660 m. pr. Kr. vasario 11 d.) Džiomonų kultūra	Stounhendžas (3000 pr. Kr.) Gilgamešas (2900–2300 pr. Kr.) Sfinksas (2500 pr. Kr.) Buda (gimė 564 pr. Kr.)
SENOVĖS JAPONIJA (300 pr. Kr.–710 p. Kr.) 	Jajoi (300 pr. Kr.–300 p. Kr.) Geležies amžius ir ryšių auginimas ateina iš Kinijos per Korėją Pirmosios gyvenvietės, pirmieji karai Karalienė Himiko (168–248 pr. Kr.)	Han dinastija Kinijoje (202 pr. Kr.–220) Trijų karalysčių laikotarpis Korėjoje (57 pr. Kr.–668) Jėzus Kristus (apie 6–30)
Kofun laikotapis (300–538 p. Kr.) 	Pilkapiai (<i>kofun</i>)	Romos imperija (27 pr. Kr.–476) Šešios Kinijos dinastijos (220–589)
Asukos laikotapis (538–710)	Jamatų klanų iškilimas Raštas ir budizmas ateina iš Kinijos per Korėją Imperatoriaus atėjimas	Mahometas (570–632) Sui dinastija Kinijoje (589–618) Tangų dinastija Kinijoje (618–907)
KLASIKINĖ JAPONIJA (710–1180) 	Naros laikotapis (710–794) Kultūriniai mainai su Kinija Šilko keliu Pastatomi Horiūdži ir Didysis Buda Pirmoji rašytinė istorija ir literatūra: <i>Kōjiki, Nihon Shōki, Manyōshu</i>	Majų civilizacija (apie 250–900)
Heiano laikotapis (794–1180)	Imperijos plėtra Aukšinis taikos amžius <i>Sakmė apie Gendži</i> (1008) Biodoinas (Fenikso menė)	Vikingų civilizacija (IX–XI amžiai) <i>Beovulfas</i> (975–1025) Islamo aukso amžius (VIII–XIII a.) Kryžiuočiai (1096–1291)
ŠIOGŪNŲ VALDYMAS (1180–1868) 	Kamakuros laikotapis (1180–1333) Iči no Tani mūšis (1184), Dan no ura mūšis (1185) <i>Sakmė apie Taira giminę</i> Mongolų įsiveržimai (1274, 1281)	Markas Polas Kinijoje (1271–1295) Juanų dinastija Kinijoje (1271–1368) Chubilajus (1215–1294) Zimbabvės karalystė (1220–1450)
Muromači laikotapis (1333–1573) 	Kinkakudži – Aukšinis paviljonas Atsiranda <i>no</i> teatras Formuojasi arbatos ceremonija, tapyba tušu ir kiti japonų menai Atvyksta portugalai, atgabena šauna-muosius ginklus (1543)	Europos Renesansas (XV–XVI a.) Timbuktu suklestėjimas (1325–1612) Inkų imperija (1438–1572) Didžiųjų atradimų laikotarpis (1400–1600)

**ŠIOGŪNŲ VALDYMAS
(1180–1868)**

Adzuči Momojama laikotarpis
(1573–1603)

„Krikščioniškasis šimtmetis“
„Karų epocha“
Momojama ekstravagantiškų menų laikotarpis

Elžbietos laikai (1558–1603)
Šekspyras (1564–1616)
Mingų dinastija Kinijoje (1368–1644)

Edo laikotarpis
(1603–1853)

Sekigaharos mūšis (1603)
Tokugavų renesansas
Malonumų kvartalų kultūra
Utamaro (1753–1806) ir
Hokusai (1760–1849) kuria medžio raižinius

Ispanijos inkvizicija (1478–1834)
Mayflower atgabena į Ameriką
pirmuosius religinės laisvės ieškančius
anglus (1620)
Britų imperija – imperializmo ir
kolonializmo laikai
Prancūzijos revoliucija (1789)

Bakumacu: Tokugavų šogūnato
žlugimas (1853–1868)

Į Edo įlanką atplaukia „juodieji laivai“
Meidži restauracija

Antrasis opijaus karas (1856–1860)
Pilietinis karas Amerikoje (1861–1865)

**ŠIUOLAIKINĖ JAPONIJA
(NUO 1868 IKI DABAR)**

Meidži laikotarpis
(1868–1912)

Meidži reformos, spartus
modernizavimas
Hokaido, Okinavos, Korėjos užėmimas
Kinijos-Japonijos karas (1895),
Rusų-japonų karas (1905)

Europos imperializmo viršūnė
„Rungtyniavimas dėl Afrikos“ (1885–1914)
Japonizmai

Taišio laikotarpis
(1912–1926)

Džiazo laikotarpis
Didysis žemės drebėjimas (1923)

Kinijos Respublika (1912–1949)
Pirmasis pasaulinis karas (1914–1918)
Revoliucija Rusijoje (1917)

Šiova laikotarpis
(1926–1989)

Antrasis pasaulinis karas (1939–1945)
Amerikiečių okupacija
Tokijo olimpiada (1964)
Ekonomikos „burbulas“

Britų imperijos pabaiga
Mao įkuria Kinijos Liaudies
Respubliką (1949)
Vietnamo karai (1955–1975)

Heisei laikotarpis
(1989–2019)

Fukušima (2011)

Sovietų Sąjungos iširimas
Berlyno sienos griūtis

Reiva laikotarpis
(nuo 2019 iki dabar)

Tokijo olimpiada 2020 (įvyko 2021)
Ginčas dėl Pietų Kinijos jūros

COVID-19 pandemija
Rusija įsiveržia į Ukrainą (2022)
Izraelio-Palestinos karas

VO ŠALIS: JAPONIJA NUO DŽIOMONŲ IKI HEIANO

Ižanga

PRIEŠ PRASIDEDANT LAIKUI

DIEVŲ AMŽIUS

Japonijos istorija prasideda nuo šokio.

Pradžioje buvo chaosas. Tuomet iš pirmapradžio dumblo atsirado dievybės, o po septynių kartų gimė du dievai, brolis ir sesuo – Idzanagis ir Idzanami. Vyresniesiems dievams įsakius iš chaoso sukurti tvarką, jie vaivorykštės tiltu nusileido iš dangaus. Idzanagis smeigė ietį į tirštą pirmapradę masę ir lašai nuo smaigalio tapo Japonijos salomis.

Tie du dievai pradėjo daugybę kitų dievų. Viena iš jų buvo Saulės deivė Amaterasu. Kol ji buvo laiminga, viešpatavo šviesa. Tačiau vieną dieną brolis, Audros dievas, ją įžeidė, Amaterasu pasislėpė oloje – ir pasaulis aptemo. Dievai vis suko galvas, kaip ją išvilioti, bet niekas nepadėjo. Galiausiai iš šokio ir linksmybių deivė leidosi į siautulingą ir aiškiai nepadorų šokį, plėsdama nuo kūno drabužius. Dievams prapliupus audringu juoku, Amaterasu, negalėdama atsispirti smalsumui, išlindo iš olos. Taip pasaulis buvo išgelbėtas.

SAULĒS VAIKAI

400 PR. KR.—710

PIRMASIS IMPERATORIUS

Nepatenkinta tuo, kaip naujai sukurtoje žemėje, kurioje banguoja vešlūs ryžių laukai, tvarkosi visas būrys dievybių, Saulės deivė Amaterasu pasiuntė anūką Ninigi jų valdyti. Kad įtvirtintų jo valdžią, ji įdavė tris šventas regalias: bronzinį veidrodį, kardą ir pusmėnulio formos brangakmenį.

Ninigi nusileido ant Takačiho kalno Kiūšiū saloje. Jis paėmė į žmonas gražuolę deivę – Išsiskleidusių žiedų princesę, bet jos tėvas reikalavo, kad Ninigi paimtų dar ir negražią seserį. Ninigi atsisakius tėvas prakeikė jų palikuonis, išprašavęs, kad jų gyvenimas būsiąs trumpas kaip vyšnios žydėjimas. Šitaip užgimė mirtingųjų giminė.

Po trijų kartų Ninigi anūkas Džimmu, mūsų laikais prasiskynęs kelią iki salos centro, įkūrė ten savo sostinę, o 660 m. pr. Kr. vasario 11 d. – Japonijos imperiją.

JAJOI: ŽEMDIRBYSTĖ ATNEŠA GEROVĘ IR KARYBĄ

57 m. p. Kr. pasiuntinys iš ten, ką kinai vadino Vo šalimi, t. y. „Nyktukų kraštu“ arba „Pavaldžių žmonių šalimi“, leidosi į nepaprastą kelionę laivu, jaučių traukiamu vežimu, paskui dar ir palankinu į didingą galingosios Kinijos imperijos sostinę Luojangą. Jis atvežė duoklę. Imperatorius Guangu iš vėlyvosios Han dinastijos priėmė šią tolimą teritoriją kaip duoklę ir įteikė pasiuntiniui sunkų auksinį spaudą, kuriame įrašyta „Na karaliui Vo žemėje“. Įdomu, kad mažas kvadratinis spaudas 1784 m. buvo atkastas lauke šiaurinėje Kiūšiū dalyje. Kinų įrašas apie šį apsilankymą – pirmas dokumentinis patvirtinimas apie šalį, kuri vėliau vadinsis Japonija. Praeis dar penki šimtmečiai, kol japonai perims ir kinų raštą.

Džiomonai taip ir liko medžiotojai ar gėrybių rinkėjai. Korėjos pusiasalyje žmonės mėgino pragyventi dirbdami žemę ir sausoje dirvoje augino ryžius. Didžioji kaimynė Kinija jau tūkstantį metų vertėsi žemdirbyste, turėjo metalinius įrankius ir raštą, kai kurie jų laimėjimai pasiekė ir Korėją. Bet auginti ryžius šaltesniame Korėjos klimate buvo sunkiau. Galiausiai kai kurie nuskurdę ūkininkai nusprendė keltis į kitą sąsiaurio pusę, į Kiūšiū. Jie kūrė gyvenvietes ir prekyavo su džiomonais. Kiūšiū buvo šilčiau ir labiau pelkėta nei Korėjoje, čia geriau derėjo ryžiai.

Kitose pasaulio dalyse medžiotojai ir gėrybių rinkėjai greitai ėmėsi ūkininkavimo. Bet gerai gyvenantys džiomonai nejautė tokios būtinybės.

Paskui, apie 400 m. pr. Kr., gyvenimas staiga ir dramatiškai pasikeitė. Džiomonų mažėjo, o Korėjos valstiečių vis daugėjo, atkeliaudavo vis daugiau imigrantų. Buvo ir pabėgėlių, pasitraukusių iš Korėjos dėl nuolat ten vykdavusių karų.

Atvykėliai buvo aukštesni už džiomonus, ne tokio sunkaus sudėjimo, siauresnių veidų. Jie atsivežė įrankių iš bronzos ir geležies, ėmė gaminti medinius kastuvus, kauptukus ir plūgus, kasti ir drėkinti ryžių laukus. Taip prasidėjo geležies amžius.

Atvykėliai, kaip ir džiomonai, žiedė puodus. Šie buvo griežtesni ir santūresni nei džiomonų puodai: švarių, funkcionaliai aptakių formų, išdegti aukštesnėje temperatūroje iki raudonai rudos spalvos. Archeologai naują stilių pavadino Jajoi (*Yayoi*) – taip vadinasi Tokijo dalis, kurioje 1884 m. pirmą kartą rasta jų keramikos.

Džiomonai irgi pradėjo auginti ryžius, tačiau šį užsiėmimą pamažėle perėmė atvykėliai. Gentys maišėsi tarpusavyje, bet galiausiai dauguma džiomonų liko šiaurėje. Hokaido saloje gyvenę ainei greičiausiai buvo jų palikuonys, džiomonai išlaikė kai ką iš ainių kultūros, pavyzdžiui, veidų tatuiravimą. Iš Korėjos atkeliavę jajoi toliau apgyveno salyną. Dauguma šiuolaikinių japonų yra jų palikuonys.

Plėtojantis žemdirbystei žmonės iš miškų persikėlė į derlingas lygumas, atsirado nuolatinės žemdirbių bendruomenės. Kai kur imtasi sausinti laukus, ten paskui augintos soros, miežiai ir kviečiai. Žmonės sukultūrino ir daugiau augalų, ėmė auginti kiaules. Visa tai sąlygo-

jo tikrą gyventojų skaičiaus sprogimą Kiūšiū saloje. Iš ten žemdirbystė sparčiai pasklido po visą Japoniją.

Jajoi gyveno mediniuose ir akmeniniuose namuose ant polių, namus dengė šiaudiniais stogais. Jie kaldino žemdirbystės padargus, ginklus, šarvus ir bronzinius veidrodžius su įmantriais raštais užpakalinėje pusėje, taip pat ir *dōtaku* – didelius bronzinius varpus ceremonijoms.

Žemdirbystė atnešė ir bėdų. Klestintys džiomonai turėjo užtenkamai maisto, dėl to visi buvo lygus, o jajoi ėmė kaupti ryžius – tai buvo turto forma. Ryžiais buvo prekiaujama, tie, kurie turėjo daugiau, buvo galingesni už turėjusius mažiau. Šitaip atsirado visuomenės klasės – valdovai, paprasti žmonės ir vergai. Nuo maždaug 100 m. pr. Kr. elitas imtas laidoti puošniuose kapuose, su prabangiais daiktais – stiklo rutuliais, nefrito ir bronzos kardais, veidrodžiais.

Gausėjant gyventojų, kaimai susijungdavo. Šimtai, paskui ir tūkstančiai gyventojų įsikūrė lygumose ir kalvų viršūnėse. I a. buvo daugiau nei 100 smulkių karalysčių. Geriausios užpelkėjusios žemės ar lygumos, tinkamos auginti ryžius, jau buvo užimtose, tad prasidėjo nesutarimai, o paskui ir karai dėl žemės ir vandens.

Kadaise didžiulėje Jajoi laikotarpio gyvenvietėje Kiūšiū salos šiaurėje – Jošinogaryje – archeologai rado akmeninių ir bronzinių ginklų, strėlių antgalių atsargų, skeletų be galvų ir griaučių, kurių kaukolėse ir galūnių kauluose buvo įstrigę strėlių antgaliai. Kadaise ten gyveno 1 200 žmonių, gyvenvietę supo apsauginis griovys. Buvo ir daugiau įtvirtinimų, sargybos bokštai,

tvoros su vartais, bendros virtuvės, susirinkimų namas ir aptvertas plotas pačiame viduryje, kur gyveno vadas.

Po sėjos, penktą metų mėnesį, ir po derliaus nuėmimo, dešimtą, jajoi rengdavo šventes, kurių metu dievams ir protėvių dvasioms skirdavo dainas ir aukodavo fermentuotą ryžių gėrimą. Ritualams vadovaudavo šamanai – jie šoko, laikydami bronzinius veidrodžius, atspindinčius saulės spindulius. Galbūt juos naudojo burtams ir pranašystėms. Veidrodis rodė, kad jo savininkas turi ryšį su aukštesnėmis galiomis. Nuo seniausių laikų šamanai buvo itin svarbūs, užtikrinant gerą genties savijautą. Išties buvo dėl ko vadu pasirinkti šamaną. Nemažai šamanų buvo moterys.

Jošinogario sargybos bokštas. Jajoi laikais vyko karai ir reikėjo saugotis priešų.

ŠAMANŲ KARALIENĖ HIMIKO

238 m. į Kinijos Vei dinastijos sostinę atvykusi diplomatinė misija iš Vo šalies atvežė duoklę – keturis

vergus vyrus ir šešias verges moteris, be to, du rietimus audinio, kiekvieną 6 metrų ilgio. Kinų dinastijos kronikose įrašyta, kad imperatorius atsakęs: „Jūs gyvenate labai toli, kitapus jūros; ir vis dėlto atsiuntėte pasiuntinius su duokle. Mes labai vertiname jūsų ištikimybę ir pareigos jausmą. Suteikiame jums titulą „Vo karalienė, draugiška Vei“, kartu įteikiame auksinį antspaudą ant purpurinio kaspino. Tikimės, karalienė, kad valdysite taikiai ir stengsitės būti atsidavusi ir paklusni.“ Jis pasiuntė karalienei Himiko dovaną – šimtą bronzinių veidrodžių.

Himiko, „Saulės princesė“ arba „Saulės dukra“, – tai pirmas iš tirštų laiko miglų išnyrantis vardas Japonijos istorijoje, nors nėra žinoma, ar tokia karalienė iš tiesų buvo, ar tai tik legenda. Ji neminima nei *Kodžiki*, nei *Nihon Šoki* – Japonijos istorijose, parašytose praėjus šimtmečiams po jos mirties, tačiau jos gyvenimas išsamiai aprašytas anų laikų kinų metraščiuose.

Pasak tų metraščių, Himiko buvo šamanė ir nepaprastų galių turinti moteris. 190 m. jai tebuvo dvidešimt, kai po daug metų trukusio pilietinio karo trisdešimt mažų karalysčių sutarė dėl paliaubų, sudarė konfederaciją ir išsirinko ją karaliene. Kinų metraščiuose pasakojama, kad ji kilusi iš ilgos moterų valdovių dinastijos, likusi mergele, niekada neištekėjusi, užsiimdavusi magija ir burtais, užkerėdavusi žmones. Paskui ją pasodinę į sostą. Kinai Vo šalį vadino Karalienės šalimi – kraštu, kurią valdo karalienės. Himiko žmonės tą kraštą vadino Jamatai.

Himiko lūpomis kalbėjo dievai. Ji atstovavo jiems žemėje, tarpininkavo užtikrinant gerą derlių, gerovę

ir taiką. Norėdama išlikti paslapyje, ji niekam nesirodydavo. Jos rūmus supo bokštai ir pylimai, panašūs į Jošinogario įtvirtinimus, ir saugojo didelę kariuomenę. Ją aptarnavo tūkstantis tarnaičių ir vienas vyras, patiekdavęs jai valgį bei gėrimus ir persakydavęs kitiems jos žodžius.

Himiko įvedė negailestingus įstatymus bei papročius ir griežtai sekė jų laikymąsi. Jai valdant Jamatai klestėjo, buvo įvesti mokesčiai, vyko gyva prekyba. Jaunesnysis Himiko brolis buvo antras valstybės žmogus, jis palaikė diplomatinius santykius su Kinija. Himiko valdė šešiasdešimt metų, mirė 248 m., būdama aštuoniasdešimties. Jai surengė didingą paskutinę kelionę. Kinų metraščiai bylojo: „Virš jos supylė didžiulį kalną, daugiau kaip šimto žingsnių skersmens (75–90 m), daugiau kaip šimtas jai tarnavusių vyrų ir moterų lydėjo ją anapilin.“

Po Himiko mirties sostas atiteko karaliui, bet žmonės nenorėjo jam paklusti. Prasidėjo išpuoliai ir žmogžudystės. Galiausiai buvo pasirinkta trylikos metų amžiaus Himiko giminaitė Ijo. Paauglei šamanei tapus karaliene buvo atkurta tvarka.

Vieni teigia, kad Himiko šalis Jamatai buvo kažkur ties Jošinogariu, kiti – kad tai buvęs Naros kraštas, kuris netrukus tapo suvienytos Japonijos širdimi.

KOFUN LAIKOTARPIS (250–538 M.):

JAMATO IŠKILIMAS

Už Naros yra medžiais apaugusi kalva rakto skylutės formos: idealiai simetrišką rutulį pratęsia trikampis.

Jis statmenai iškyla iš ryžių laukų ir iš vienos pusės ribojasi su ežeru. Tai seniausias Japonijoje *kofun* – „senovinis pilkapis“. Rasta keramika datuojama 250 m., tuo laiku mirė Himiko. Mokslininkai mano, kad tai galėtų būti Himiko kapas.

Po Himiko mirties laidojimo pilkalniai ėmė dygti visame Naros krašte, Hošiū ir netgi Kiūšiū salose. Jų, supiltų per 300 metų, yra apie 20 000. Daugelį pilkapių juosia grioviai. Viduje – laidojimo kamera, joje – karstas arba karstai, aplinkui brangenybės – papuošalai, veidrodžiai, ginklai, taip pat ir tarnai: ne žmonės, kaip pas Himiko, bet *haniva* – didelės terakotos figūros, kurių veidai primena kaukes. Figūros padeda įsivaizduoti visą įvairovę žmonių, kurie anuomet buvo šalia palaidotųjų. Šarvuoti kariai, šokėjai, šamanės, laikančios aukojimo dubenėlius, imtynininkai su diržais ir muzikantai, mušantys būgnus, skambinantys

Terakotos *haniva* – VI a. karys su prigludusia tunika, platėjančiu sijonu, šalmu ir kardu.

citromis ir varpais, čia pat smailiastogiai namai, valtytis, su meile nulipdyti žirgai su karčiais ir kamonomis, šernai ir beždžionės. Mirusiųosius supo pažįstami dalykai, kurie atkartoję paliktąjį pasaulį ir buvo savotiška garantija, kad ir tame, į kurį nukeliaus, jausis kaip namie.

Raitus karius laidodavo su ginklais ir šarvais. Jų šalmai, balnai ir puošnūs žirgų pakinktai apvedžioti raštuotu šilku ir išpuošti auksuotais pakabučiais, nepaprastai panašiais į rastus šiaurės Azijoje. Rasta karūnų, bronzinių batų ir auksinių ar sidabrinių papuošalų bei žemės ūkio padargų – kaplių ir kastuvų. Viena didžiulė kape Kiūšiū saloje, nuo kurios atsiveria vaizdas į jūrą, rasti kokių keturiasdešimties metų amžiaus karalienės palaikai kartu su ceremonijų veidrodžiais, papuošalais, kardais, ietimis ir akmeniniais kirviais – visa tai bylojo apie jos padėtį ir galią. Pačiam išpūdingiausiam – legendinio šešioliktojo imperatoriaus Nintoku – mauzolieiui pastatyti turbūt prirėkė daugybės metų ir sudėtingų technologijų. Galingi valdovai su-

Rakto skylutės formos Nintoku kape supilta daugiau žemės nei Didžiojoje piramidėje.

rinkdavo ištisas darbininkų armijas, o po mirties ir patys būdavo prašmatniai ir puošniai pagerbiami.

Šalyje buvo daug karių klanų, o jų vadai varžėsi, kurio pilkapis bus didesnis. Patys galingiausi buvo Jamatai, greičiausiai palikuonys iš Himiko priklausiusių derlingų Jamato lygumų aplink dabartinę Narą. Jie užvaldė kitus klanus – vienus nukariaudavo, kitų vadams suteikdavo titulus ir pareigas, šitaip įtraukdami juos į savo orbitą. Ginklai ir šarvai, su kuriais jie palaidoti, rodo turėtą karinę galią. Galingos šamanės garbindavo ir varžovų klanų dievus, priimdavo juos į savo panteoną. Šitaip ėmė formuotis Jamatų imperija.

Vo šalis Kinijos kronikose nebuvo minima 150 metų po Himiko mirties. Jos gyventojai turbūt buvo pernelg užsiėmę kovomis ir neturėjo laiko rūpintis duokle. Paskui, kažkada tarp 413 ir 502 m., penki sėkmingi Jamato valdovai siuntė į galinguosius Kinijos rūmus žmones su prašymais, kad imperatorius pripažintų jų karališkąjį statusą, nes sakėsi esą Didieji valdovai. Jamato karalystė dabar buvo atskira valstybė, ji driekėsi nuo centrinės Honšiū dalies ligi pat Kiūšiū.

Kinija, turėjusi administracinę struktūrą, raštiją ir filosofinę mokyklą, buvo didžiausia galia Rytų Azijoje ir masinantis kultūros šaltinis, iš kurio labai norėjo mokytis kitos šalys, pavyzdžiui, Japonija. Kinija įkūnijo civilizaciją. Trys karalystės Korėjos pusiasalyje – Šila, Pekčė ir Kogūrija – kovėsi dėl viešpatavimo, o didžiąją to laiko dalį Kinijoje vyko pilietinis karas tarp Šiaurės ir Pietų dinastijų. Į Japoniją ėmė plūsti pabėgėliai, jie atsinešė Kinijos idėjas, kultūrą, technologijas ir prekes.

Su jais atkeliavo ir kinų raštas bei mokymas. Jamato rūmuose kaip oficiali imta vartoti kinų kalba. Ji buvo laikoma intelektualų kalba ir rodė žmogaus išprusimą – panašiai kaip lotynų kalba Vakarų pasaulyje.

Raštingumas atvėrė kelią kinų medicinai, kalendoriui, astronomijai ir Konfucijaus išminčiai, o išsilavinę japonai sugalvojo, kaip kinų rašmenimis užrašyti visai kitokią japonų kalbą. Iš žemyninės Azijos dalies atkeliavo ir jodinėjimas bei naujos keramikos ir metalurgijos technologijos, taip pat svarbūs pokyčiai žemdirbystėje.

Daug korėjiečių ir kinų naujakurių buvo meno meistrai. Patys talentingiausi ir labiausiai vertinami gaudavo provincijas ar aukštas pareigas dvare – tai padėjo stiprinti Didžiojo suvereno valdžią ir pažaboti susiskaldžiusius klanus jo valdomoje teritorijoje. 9-ajame amžiuje trečdalis aukštuomenės teigė kilę iš žemyno – panašiai kaip Viljamo Užkariautojo bajorai prancūzai.

Tačiau dar kardinalesnis buvo kitas „importas“ iš žemyno.

ASUKOS LAIKOTARPIS (538–710 m.): BUDA SUSITINKA SU KAMI

538 m. vienos iš trijų kariaujančių Korėjos karalysčių, Pekčės, karaliaus pasiuntiniai atvyko su prašymu suteikti karinę pagalbą. Karalius pasiuntė amatininkus ir vienuolius, o su jais – artefaktus ir dovaną: bronzinę Budos statulą kartu su ritualinėmis vėliavomis ir sū-

Padėka

Ši knyga – daugiau nei keturiasdešimtis metų gyvenimo Japonijoje ir šalia jos kulminacija. Norėčiau padėkoti daugeliui draugų, kurie buvo to gyvenimo dalimi, ir Japonijos žinovams, kurių darbais rėmiausi visus tuos metus.

Esu labai dėkinga Pico Iyeriui, kuris pasiūlęs „Black Inc.“, kad galėčiau rašyti knygą, paskatino šį projektą, taip pat Peteriui Barakanui, kuris skaitė paskutinius skyrius ir iškart pateikė vertingų pasiūlymų.

Dėkoju „Black Inc.“ leidyklai už suteiktą galimybę sukaupti visas savo mintis ir meilę Japonijai bei jos istorijai ir užrašyti šiuos pasakojimus. Mane labai palaikė leidėja Sophy Williams ir redaktorė Denise O’Dea bei visa komanda, atsižvelgę į daugybę mano pageidavimų. Jungtinėse Valstijose esu dėkinga Matthew Lore’ui ir Annai Bliss bei jų komandai leidykloje „The Experiment“, o Anglijoje – Benui Yarde-Bulleriui ir Kieronui Connolly bei jų komandai leidykloje „Old Street Publishing“.

Norėčiau padėkoti mokslininkams, kurių vertiniais darbais rėmiausi rinkdama medžiagą šiai knygai; pagrindiniai šaltiniai išvardyti bibliografijoje,

įskaitant ir įstabius dienoraščius, kuriuos rašė pirmieji Japoniją applankę svetimšaliai. Dėkoju mokslininkams, su kuriais teko laimėti susitikti ir konsultuotis, kurie visus tuos metus dosniai dalijosi su manimi savo žiniomis – Donaldui Keinui, Konradui Totmanui ir daugeliui kitų.

Taip pat norėčiau padėkoti už puikius Londone sukauptus eksponatus. Rašydama šią knygą lankydavusi Britų muziejuje, ten pirmiausia grožėjausi džiomonų puodais, o vėliau, keliaudama per šimtmečius, pasinerdavau į konkrečius laikotarpius ir įsivaizduodavau esanti senojoje Japonijoje.

Noriu išreikšti padėką Nicolasui Wolfersui, dabar Nicolasui Mcleanui, sukūrusiam Wolferso programą, kuri vėliau tapo JET (Japonijos mainų ir mokymo) programa. Į Japoniją išvykau pačiais pirmaisiais šios programos metais. Be šios nuostabios galimybės visas mano gyvenimas būtų buvęs kitoks.

Esu be galo dėkinga savo vyrui Arthurui, kuris, kaip visada, kartu su manimi leidosi į kelionę per šimtmečius. Jis perskaitė visus kiekvieno skyriaus variantus ir pateikė labai įžvalgių pastabų. Jis kantriai gyveno su šia knyga pastaruosius trejus metus ir dabar pažįsta Odą Nobuną ir visus kitus beveik taip pat gerai kaip aš.